

Alois Kalvoda, Moje česká chaloupka na Křivoklátě, kol. 1912 Opus magnum, 6. října – 31. prosince 2016

V roce 1986 chebská galerie získala nevelký obraz Aloise Kalvody s dvojitým názvem *Moje česká chaloupka na Křivoklátě / Večerní oblaka*, který je uveden na originálním štítku na jeho zadní straně. V roce 2015 se na aukčním trhu objevil pod názvem *Zahradní zákoutí* větší Kalvodův obraz se stejným námětem, který byl zakoupen do soukromé sbírky. Z ní byl nyní zapůjčen na výstavu v GAVU Cheb, kde mohou být obě plátina vystavena společně. Z jejich srovnání vyplývá, že se nejedná o studii a definitivní obraz, nýbrž o dvě rovnocenné verze. Jsou namalovány obdobným hutným rukopisem, což naznačuje, že vznikly nejspíš nedlouho po sobě a z míst, která jsou od sebe vzdálena jen pár metrů. Na obou obrazech najdeme motiv slunečnic: jsou jasně patrné na chebském obraze (a také na zachovaném snímku z roku 1912); jejich velké listy ale rozeznáme i na obraze druhém. Ty zde samozřejmě mohly takto růst několik let po sobě, nicméně těsná podobnost motivů nás vede k tomu, datovat oba obrazy do blízkosti fotografie. Navzájem se odlišují hlavně světlem, které proměňuje i barevnost chaloupky. Jak název chebského obrazu prozrazuje, její štít je zde plně nasvětlen od západu, k němuž je otočen. Naopak u obrazu ze soukromé sbírky je zastíněn, neboť světlo přichází od jihu, a jde tedy o dobu kolem poledne. Kalvodovým pobytem na Křivoklátu se podrobně zabývala Martina Krajčková, jejíž vyčerpávající zpracování je základním zdrojem údajů i pro náš text.¹ Roubence z našich obrazů se však

nevěnovala, přestože se objevuje na zmíněné fotografii, kterou zde publikovala. Důvodem je nejspíš to, že ji pomíjí klíčový zdroj autentických informací o Kalvodově pobytu na Křivoklátě regionální historik Ferdinand Pátek, který se s Kalvodou přátelil.² Ani autorovi tohoto textu se zatím nepodařilo najít jiný relevantní pramen, který by o ní podával zprávu. Předtím, než si shrneme těch několik málo útržkovitých informací a spekulací, které se k ní vztahují, se obraťme k širším kulturně-historickým souvislostem Kalvodova vztahu k tomuto místu.

V roce 1900 založil Alois Kalvoda svou soukromou malířskou školu v Praze na Vinohradech, s níž vyjížděl na plenérové pobyty, mj. opakovaně i na Křivoklátsko. V Křivoklátě se seznámil se zdejšími notáři Hypolitem Fastrem a navázal zde známost s jeho dcerou Annou, která se 3. června 1905 stala jeho ženou. Krátce po svatbě si zde koupili domek nedaleko kostela svatého Petra v části Amalín. Když se Kalvoda dozvěděl, že v tomto domě pobýval v 60. letech 19. století světoznámý houslový virtuos Ferdinand Laub (1832–1875), tehdy již úplně zapomenutý, jako vášnivý milovník hudby se rozhodl Laubovu památku oživit. Shromáždil řadu exponátů a v jedné místnosti vytvořil jeho malé muzeum. Před dům umístil pomník, s jehož realizací mu pomohl přítel Josef Drahoňovský, který úkol zadal svým žákům druhého a třetího ročníku Uměleckoprůmyslové školy v Praze. Nakonec byl vybrán návrh Vojtěcha Sapíka, nadějněho sochaře, který padl v prvních letech války.³

Muzeum se veřejnosti otevřelo 14. července 1912. V publikaci, kterou k této příležitosti vydal, Kalvoda zavzpomínal na to, jak chalupu koupili: „*Stal jsem se vlastníkem kousku české půdy, o níž neměl jsem zprvu ani tušení. Bylo to v létě r. 1905, když konal jsem – právě po svatbě – krajinářské studie v okolí Bělohradu. Telegrafovali nám, že na Křivoklátě je na prodej stará chalupa vedle kostela s pěknou zahradou. Máme se rychle rozhodnout! A tak jsme se rozhodli. Když jsem přijel potom na Křivoklát, bylo první poznání novou domov a zároveň první majetek. Myslím, že žádný velmožný šlechtic neobcházal nikdy s takovou pýchou širé lány svého majetku jako já, chudý umělec, tuto dlaň české půdy, která připadala mi jako snivá pohádka, trochu nepovšimnutá, ale zato ryzejší a zvoucí právě tím mocněji k přemýšlení, kolik vyvolávala reminiscencí svou poetičností a piety svou historií. Tato místa totiž spjata byla nerozlučně s životem našeho fenomenálního virtuosa na housle Ferdinanda Lauba...*“⁴ Jak dokládá ona zmíněná fotografie, pořizená v den otevření muzea, v té době už v její těsné blízkosti stála roubenka nejspíš valašského původu. Kalvoda ji sem patrně nechal odněkud přenést, než aby tu postavil nějakou repliku. Na internetu se objevuje zcela marginální zmínka, že podle zdejšího regionalisty Marcela Havlíka domek pochází z tzv. valašské vesnice na Národopisné výstavě 1895 v Praze. (Méně pravděpodobná je souvislost se založením skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm, které v roce 1911

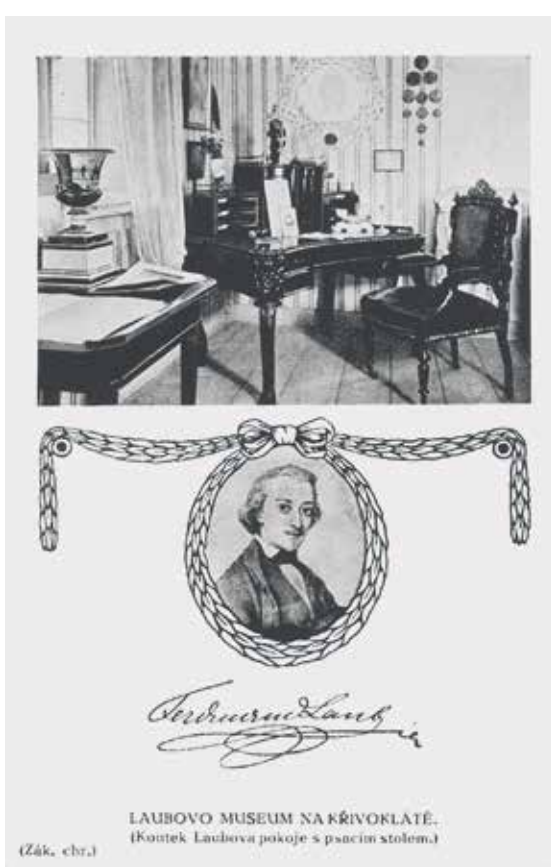
inicioval jeho blízký přítel Bohumír Jaroněk.) V reprezentativní publikaci *Národopisná výstava československá* (Praha 1895) jsou v obrazové příloze reprodukovány výkresy valašské usedlosti navržené Michalem Urbánkem a Dušanem Jurkovičem. Jednou z částí je i „chalupa“, která volně odpovídá chaloupce na Křivoklátě, ovšem detaily jsou odlišné: štít má jiné dekorativní prvky bez srdíčka a slunečních paprsků, jak je známe z obrazu, jiné je i zábradlí a poloha oken. Zvonička, respektive její horní část, však odpovídá té, která tu stojí. Pokud si ale představíme, že chalupa byla pro transport, nebo dokonce hned po výstavě rozebrána a pak na místě upravena pro danou parcelu, rozdílů nemusí být zásadní. Využití chaloupky neznáme – možná, že zde manželé bydleli a sousední „Laubovnu“ ponechali celou pro Laubovo muzeum, možná to bylo ubytování pro hosty a žáky malířské školy nebo Kalvodův ateliér... Kalvoda zde však pobýval spíše nárazově a o provoz muzea se staral především jeho tchán. Muzeum se stalo oblíbeným výletním cílem a Kalvoda se začal plánovat velkolepou přestavbu na kulturní centrum, kde by se konaly koncerty a další akce. O finanční spoluúčast požádal městys Křivoklát, obecní rada však žádost zamítla. To se Kalvody osobně dotklo, své muzeum zrušil a v roce 1924 vše včetně pomníku daroval pražské konzervatoři. V té době se už také rozpadlo jeho manželství a navíc v roce 1922 koupil zámek v pošumavském Běhařově. Na sklonku roku 1925 svůj majetek na Křivoklátě prodal.

V den slavnostního otevření Laubova muzea 14. července 1912, Muzeum Brněnska. Zcela vpravo Anna Kalvodová, vlevo Jiří Herold, zakladatel Heroldova smyčcového kvarteta, a Jan Hřifmalý, Laubův zeť, profesor moskevské konzervatoře.

Alois Kalvoda s manželkou Annou, rozenou Fastrovou, asi 1906, Muzeum Brněnska.

Pohlednice ze série vydané Kalvodou k otevření Laubova muzea, 1912, Muzeum Brněnska.

Laubovna – dům s mimořádnou stavební historií – dnes již na svém místě nestojí. V roce 1996 ji vážně poškodil požár; provizorně opravená budova stála na svém místě až do roku 2005, kdy byla nahrazena novostavbou. Ale části, které přežily, byly v roce 2013 předány Muzeu lidových staveb v Kouřimi, kde má být nově vystavěna. Chaloupka tu dosud stojí, ovšem původní je jen přední část se štítem, který známe z vystavených obrazů, kdežto její zadní část už byla také modernizována.

Marcel Fišer

- Krajčková, Martina: Laubovna a Běhařov – dva domovy a dvě „díla“ Aloise Kalvody. In: *Sborník Muzea Brněnska* 2012, s. 76–88. Autorce též děkujeme za zprostředkování fotografických materiálů.
- Pátek, František: Alois Kalvoda na Křivoklátě. In: *Vlastivědný sborník Rakovnicka s Křivoklátskem a Kralovicka s Manětinskem*, ročník V, 1935, s. 3–6. Zde je také publikována fotografie Laubovny s valašskou chaloupkou z r. 1934.
- Pomník provedený v pískovci byl později přesunut do Seminářské zahrady na Malé Straně (viz dále); ovšem zachovaly se odlitky modelu v sádře a bronzu, dnes ve sbírce GVVU v Ostravě.
- Kalvoda, Alois: *O českém houslistovi Ferdinandu Laubovi. Dokumenty*. Křivoklát 1912.

Alois Kalvoda, Moje česká chaloupka na Křivoklátě (Večerní oblaka), kol. 1912, olej na plátně, 43 × 43,5 cm, GAVU Cheb

Alois Kalvoda, Moje česká chaloupka na Křivoklátě (Zahradní zákoutí), kol. 1912, olej na plátně, 80 × 102,5 cm, soukromá sbírka

Fotografie z roku 1934, publikovaná u textu Ferdinanda Pátka (viz pozn. 2).

Současný stav.

Alois Kalvoda, Moje česká chaloupka na Křivoklátě, kol. 1912

Opus magnum, 6. října – 31. prosince 2016
Otevírací doba: út–ne, 10.00–17.00

Souběžné výstavy

Syntonos a plenérová krajinomalba přelomu 19. a 20. století

Velká galerie, 6. října – 31. prosince

Osobní výběr V – Členové galerijního klubu

Z deponitáře, 8. září – 31. prosince

Lenka Vítková

Malá galerie, 8. září – 27. listopadu

Neprakta. Prvních 20 let firmy na výrobu kresleného humoru

Retromuseum, 1. září 2016 – 8. ledna 2017

Anna Vystydová, Tohle byla moje nejmilejší panenka!

Retromuseum – Nad schody, 3. listopadu 2016 – 29. ledna 2017

Galerie výtvarného umění v Chebu
příspěvková organizace Karlovarského kraje
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 16, 350 02 Cheb
T: +420 354 422 450, F: +420 354 422 163
info@gavu.cz, www.gavu.cz

Výstavní program GAVU Cheb je podpořen z grantového programu MK ČR a Města Cheb. V roce 2016 vydala Galerie výtvarného umění v Chebu. Text Marcel Fišer, grafika Kolář & Kutálek, tisk Dragon Press, s. r. o., náklad 700 ks.